

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Η ενοχή της σιωπής

1

«ΣΑΝ ΝΑ ΜΕ κυνηγάει μια σκιά, βρε Μαριγώ... Ένα άγριο πλάκωμα στο στήθος...» ομολογούσε στην οικονόμο του και βαριαναστέναζε ο Οδυσσέας Βασταρδής όσο κρυφοκοιτούσε τη γυναίκα του, την Πηνελόπη, φουσκωμένη σαν την υδρόγειο από την αργοπορημένη εγκυμοσύνη της.

«Σώπα, τζιέρι μ'. Από τον φόβο σου είναι. Όταν θα πάρεις στα χέρια σου το παιδί, καπνός θα γένουν οι σκιές και στάχτη οι φόβοι», του απαντούσε, παρότι έτρεμε κι εκείνη τη γέννα που ερχόταν, αφού οι γιατροί είχαν μιλήσει εξ αρχής για επαπειλούμενη κύηση, κι ας χάιδευε η Πηνελόπη αμέριμνη την κοιλιά της, κοιτώντας πότε πότε με εμπιστοσύνη την Παναγία τη Βρεφοκρατούσα στα εικονίσματα.

Μα όταν κόντευε πλέον να μπει στον μήνα της, ο άντρας της κάθε νύχτα ξυπνούσε κάθιδρος και τη σκουνούσε για να σιγουρευτεί πως ήταν ζωντανή ακόμη κοντά του, και όχι εκείνο το φάντασμα με το άσπρο ματωμένο νυχτικό, που το έβλεπε επίμονα στον ύπνο του ν' απομακρύνεται και να χάνεται σ' ένα αδιάβατο δάσος, δίχως ο ίδιος να μπορεί να το αγγίξει, κι ας έτρεχε στο κατόπι του ξυπόλυτος πάνω σε πέτρες και αγκάθια.

Με ένα παπούτσι μαύρο κι ένα καφέ, με το σακάκι πάνω από την πιτζάμα και τα μαλλιά ακατάστατα περίμενε ο Οδυσσέας Βασταρδής τα συχαρίκια του γιατρού λίγες μέρες αργότερα. Πρόωρα την είχαν πιάσει οι πόνοι την Πηνελόπη και η Μαριγώ αμέσως του ψιθύρισε στ' αφτί πως ήταν μεγαλούτσικη η γυναίκα του και πως συμβαίνουν κάτι τέτοια σε εγκυμονούσες σαραντάρες. Μα εκείνος στεκόταν αμίλητος με ρημαγμένη τη διάθεση απ' το δυσοίωνο προαίσθημα που έμελλε να επαληθευτεί αυτό το φθινοπωρινό ξημέρωμα του 1960.

«Λυπάμαι πολύ. Κάναμε ό,τι μπορούσαμε. Ήταν θέλημα Θεού. Το παιδί μονάχα τα κατάφερε», ανακοίνωσε ο γιατρός κάνοντας ν' απιθώσει το μικρό πλασματάκι στα στιβαρά χέρια του άντρα.

Ο πικραμένος πατέρας τού 'γνεψε αρνητικά. Κοίταξε μόνο το εύθραυστο νεογέννητο, σαν να ήθελε στη μορφή του να χωρέσουν όλα όσα έχασε από κείνη, να μην του λείπει τίποτε δικό της στο εξής. Έπειτα, απέστρεψε το βλέμμα του, για να μη στάξει στις φασκιές το δάκρυ που διέγραφε ήδη ένα ρυάκι θλίψης πάνω στο δέρμα του, κι ύστερα απέμεινε να το κοιτάζει, δίχως να είναι σε θέση να προσδιορίσει τι ακριβώς ένιωθε για το μωρό. Μυλόπετρες το μίσος και η αγάπη, κι ανάμεσά τους η καρδιά του που συνθλιβόταν και γινόταν σκόνη, όσο χάζευε το προσωπάκι του βρέφους.

Ναι, είχε το γατίσιο σχήμα των ματιών της και θ' αποκτούσε μάλλον και το χρώμα τους· ναι, είχε σταρένιο δέρμα όπως η μάνα του, το χαρισμένο από το απλόχερο φως του βουνού· ναι, στα πυρρόξανθα μαλλάκια του διέκρινε ήδη τον αϊτό που είχε κι αυτή μπροστά στο μέτωπο· του φάνηκε ακόμα κι ότι σχηματίζονταν λακκάκια στα μάγουλά του –σαν τα δικά της τα λακκάκια, όταν γελούσε– μα αδυνατούσε να συναντήσει επάνω του

ολόκληρη τη μορφή της γυναίκας που είχε αγαπήσει. Κομμάτι κομμάτι την ανακάλυπτε πάνω στη μωρουδίσια όψη και κουραζόταν τόσο να τη γυρεύει στους μορφασμούς και τις κινήσεις της κορούλας που η Πηνελόπη του χάρισε.

Σωριάστηκε σε μια γωνιά με τις γροθιές σφιγμένες και σταυρωμένες στο στήθος, σαν να ήταν βρέφος πάλι κι αυτός. Ξαναζούσε το τραύμα της γέννησης, τρέμοντας από τον πρωτόγνωρο φόβο του κόσμου και το εχθρικό κρύο έξω από τη μήτρα της μάνας του. Ίδια η αίσθηση τώρα που έχασε την Πηνελόπη του. Όπως τότε που έσβησε υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες η Ανδρομάχη Βασταρδή, η γυναίκα που τον έφερε στον κόσμο. Φόβος και κρύο ανάμεικτα του όργωναν το σώμα και του έκοβαν την ανάσα όσο ψιθύριζε τη λέξη «γιατί» ανάμεσα στα πηγαινέλα του μυαλού του σε παρελθόν και παρόν, όσο ταξίδευε νοερά ανάμεσα στις καταιγίδες και τις ξαστεριές της ζωής του απαγκιάζοντας εντέλει κοντά στην Πηνελόπη, το καταφύγιο στους πολέμους της ψυχής του, τη σπηλιά του την ώρα του ερωτικού παροξυσμού, το πλεούμενο την ώρα της κουβέντας που τον έπαιρνε μακριά απ' το κρεβάτι τους και τον σεργιάνιζε στην ξέγνοιαστη παιδική της ηλικία, τη μουσική του όταν οι δυο τους το έσκαγαν για τα μέρη της και του έπαιζε φουσαρμόνικα καθισμένη σ' ένα πεζούλι του πατρικού της, την αδερφή που απέκτησε όταν τη γνώρισε, τη μάνα που πήρε τη θέση της χαμένης του μητέρας, για να μη στερηθεί το χάδι της όταν πονούσε, για να μην του λείπει η συνετή της κουβέντα αφότου την έχασε, η ερωμένη του, τελικά, όταν κατάφερε με τα νύχια της γενναίας καρδιάς της να ξεριζώσει από μέσα του τη μνήμη μιας άλλης, μοιραίας για τη ζωή του, γυναίκας. Αφέθηκε, λοιπόν, στην επώδυνη αναπόληση που ακολουθεί τον θάνατο και απέδιδε βουβά τα εύσημα στη νεκρή, ώσπου να ολοκληρωθούν οι διατυπώσεις.

Πλοίαρχος του εμπορικού ναυτικού και συνάμα πλοιοκτήτης έξι εμπορικών και πέντε πετρελαιοφόρων με τα ονόματα των εννέα μουσών της αρχαιότητας, ένα με το όνομα της πιο διάσημης αρχαίας εταίρας, της Ασπασίας, και τελευταίος ο Αλέξανδρος, το καμάρι του με τις πιο σύγχρονες μηχανές, έντεκα πλοία που όργωναν τους πέντε ωκεανούς της υδρογείου κάνοντας τη φαμίλια των Βασταρδήδων να θησαυρίζει επί τέσσερις γενιές, ο Οδυσσέας Βασταρδής, ο τελευταίος σερνικός της γενιάς του, ένωσε τα χέρια του να τρέμουν ανεξέλεγκτα όταν ο γιατρός του ανακοίνωσε πως η γυναίκα του είχε σβήσει πάνω στον τοκετό.

Καλή και τίμια γυναίκα η Πηνελόπη Βασταρδή, είχε ήδη κλείσει τα τριάντα πέντε όταν τη διάλεξε για σύζυγο ο Οδυσσέας σ' έναν παροξυσμό θυμού για έναν λόγο που ουδέποτε της ομολόγησε.

«Να είναι σεμνή, τίμια και για σπίτι», ήταν η οδηγία που έδωσε στην προξενήτρα του νησιού, όταν της ανέθεσε να του βρει τη νύφη.

«Παλικάρι σαν τα κρύα τα νερά ελόγου σας, γόνος Βασταρδή, τι με χρειάζεστε εμένα;» απόρησε εκείνη, καθώς εν έτει 1957 ο έρωτας έπαιρνε πια φανερά τη θέση του συνοικεσίου και οι προξενήτρες περιορίζονταν στο παντρολόγημα πάμφτωχων κοριτσιών με σιτεμένους άντρες που είχαν τον τρόπο τους.

«Κάνε αυτό που σου λέω!» την πρόσταξε εκείνος δίχως να της δώσει εξηγήσεις. «Θέλω να ελέγξεις κάθε λεπτομέρεια για το ποιόν και την οικογένεια των κοριτσιών που θα μου προτείνεις».

Έσπευσε η προξενήτρα να κάνει το χρέος της και πρότεινε αρκετές κοπέλες στον Βασταρδή – ανάμεσά τους και μια μεγαλοκοπέλα, την Πηνελόπη.

«Ούτε αγαπητικούς, ούτε έρωτες είχε ως τα τώρα. Βοηθούσε τον πατέρα της στα χωράφια και στα ζώα. Τη μάνα της

την έχασε νωρίς. Τα χέρια της είναι σκασμένα απ’ την τσάπα. Από γράμματα γνωρίζει τα απαραίτητα. Βιος δεν έχει, παρά μόνο ένα χωράφι κι ένα φτωχόσπιτο στα Αηδόνια της Άνδρου – ένα χωριό στην πλαγιά του βουνού Ράχη, με εκατό κατοίκους όλο κι όλο. Από εμφάνιση καλούτσικη είναι, μα πιτσιρικά δεν τη λες. Σταφιδιασμένη από το λιοκάμα στα βοσκοτόπια και στα κτήματα».

Κλεισμένα τα τριάντα πέντε και με την επιβάρυνση της αγροτικής ζωής, έδειχνε ακόμα μεγαλύτερη. Μόνο τα μάτια της, που διέθεταν μια αθωότητα παιδική, φανέρωναν πως κάτω από αυτή την καταπονημένη εμφάνιση υπήρχε μια καρδιά νεανική και ανέγγιχτη από τις κακουχίες του έρωτα.

«Ψέματα δεν θα σας πω, κύριε Οδυσσέα, από σέβας στον πατέρα και τον παππού σας, που γνωριζόμαστε χρόνια στο νησί. Θαρρώ πως αυτή η κοπέλα, καλή και άγια, μα δεν κάνει για σας. Ένας άντρας με τη δική σας εμφάνιση και επιφάνεια...» του ξεκαθάρισε η υπέργηρη προξενήτρα, η οποία συνέχιζε απτότητα να πρωτοστατεί στα τραπεζώματα των γάμων που έφερνε εις πέρας.

«Εσύ κανόνισε να τη δω και τ’ άλλα είναι δική μου απόφαση», της απάντησε απότομα εκείνος, μοιάζοντας ολοένα και περισσότερο στον τραχύ πατέρα του, τον Κλέαρχο Βασταρδή, από τότε που η ψυχή του ζυμώθηκε με την άρμη της θάλασσας. Ή τουλάχιστον εκεί απέδιδαν τη σκυθρωπή του όψη και τα αμίλητα χείλη του οι συντοπίτες του στην Άνδρο, που τον ήξεραν άλλοτε σαν ένα πρόσχαρο, ευγενικό και καλοσυνάτο παιδί.

Η ανεπιτήδευτη εμφάνισή της, η αμηχανία και η συστολή που ανέδιδε κάθε της κίνηση, το άτσαλο περπάτημά της πάνω στα τακούνια που τα φόρεσε πρώτη φορά στη ζωή της τη μέρα που την πήγαν να δει τον υποψήφιο γαμπρό, με πόδια μαθημένα

στην απλωσιά της γαλότσας, το φθαρμένο αλλά πεντακάθαρο καλό της φουστάνι, όλα πάνω της συνηγορούσαν πως θα σεβόταν και θα τιμούσε το σπίτι στο οποίο θα έμπαινε νύφη και, βέβαια, τον άντρα που θα στεφανωνόταν. Ερωτική σπίθα δεν υπήρξε, όμως. Η λογική τούς ζευγάρωσε και ένας ακόμα λόγος, ανομολόγητος. Ήρθε, ωστόσο, και η αγάπη με τον καιρό, ωρίμασε κι αυτή όπως ωριμάζει ο καρπός μέρα τη μέρα κάτω απ' τη στοργή του ήλιου.

Με οδηγό τη δική του λογική, λοιπόν, ο Οδυσσέας πέρασε βέρες με την Πηνελόπη μια βδομάδα μετά το συνοικέσιο της κυρα-Κλέλιας, της αυτουργού πολλών ευτυχισμένων, παρότι εκ πρώτης όψεως παράταιρων, ζευγαρωμάτων στο νησί.

Παρών στ' αρραβωνιάσματα και ο πατέρας του, ο οποίος τους φόρεσε τα δαχτυλίδια με κρύα καρδιά. Ασφαλώς, θα προτιμούσε για τον μοναχογιό του κάποια με περισσότερο βιος και λιγότερα χρόνια στην πλάτη, μα δεν πρόβαλε μεγάλες αντιρρήσεις· ήξερε καλά τις ευθύνες που έφερε για τα πέτρινα πια συναισθήματα του γιου του σε ό,τι είχε να κάνει με γυναίκα.

«Ξέρω πως δεν μ' αγαπάς. Όχι όπως θέλει μια γυναίκα να αγαπιέται», τόλμησε η Πηνελόπη να του πει την πρώτη νύχτα του γάμου τους. Μπορεί να ήταν άβγαλτη, μα αφελής δεν ήταν· είχε καταλάβει απ' την πρώτη στιγμή πως ο Οδυσσέας την είχε διαλέξει, όχι σύμφωνα με τα στερεότυπα της γενιάς του για σύζυγο αμέμπτου ηθικής, που σήμαινε σκέλια σφιχτοκλεισμένα μέχρι να μπει το στεφάνι, αλλά επειδή τον έτρωγε το σαράκι μιας προδοσίας ή μιας ανευόδωτης αγάπης. Ερμήνευσε ενστικτωδώς τα σημάδια του κορμιού, που φανέρωναν τον κόπο του να την ποθήσει και να της δοθεί· τα κλειστά του μάτια, το άρωμα που της χάρισε και επέμεινε να το φοράει πάντα, τη χορτασμένη επιθυμία την πρώτη νύχτα τους, μετά το πρώτο ζευγάρωμα.

Ακούγοντας τα θαρρετά της λόγια, έτσι όπως την κρατούσε τυλιγμένη στα μπράτσα του, έσκυψε και τη φίλησε στο μέτωπο όχι με κάψα ερωτική, μα με τη θερμή του ικετή που γυρεύει βοήθεια. «Έχεις δίκιο», της ομολόγησε. «Δεν σ' αγάπησα εξ αρχής όπως θα ήθελες. Όμως θεώρησα πως είσαι ιδανική για γυναίκα μου, για σύντροφός μου, για συνέταίρος στη ζωή και στη σάρκα μου, και αυτό έχει σημασία. Και σου τ' ορκίζομαι πως θα σ' αγαπήσω, γιατί σου αξίζει ν' αγαπηθείς. Θα σου ανήκω και θα μου ανήκεις. Μαζί θα προχωρήσουμε, αν το θες».

Και πράγματι, σύζυγος υποδειγματικός και αφοσιωμένος έγινε ο Οδυσσέας, στο πλευρό της γυναίκας του σε όλες τις δυσκολίες που πέρασε προκειμένου να του χαρίσει τον πολυπόθητο διάδοχο, τρέχοντας συνεχώς σε γιατρούς, σε ξεματιάστρες και σε μάγους, πίνοντας κάθε λογής γιατρικό ή μαντζούνι που της πρότειναν. Η χαρά τους υπήρξε απεριγράπτη όταν, λίγο πριν η Πηνελόπη γίνει σαράντα ετών, η κοιλιά της άρχισε επιτέλους να φουσκώνει.

Μα πού να το φανταστεί, ο καημένος, πως η γέννα του παιδιού του θα σηματοδοτούσε την τελευταία φορά που θα έβλεπε τη γυναίκα του και πως θα έμενε ολομόναχος να μεγαλώσει ένα κορίτσι.

Μόνο αυτός απ' τους προγόνους του απέκτησε κόρη, που έμελλε να κληρονομήσει την περιουσία και τις επιχειρήσεις του Βασταρδέικου – όλοι οι άλλοι αποκτούσαν με την πρώτη τον γιο.

Καραβοκύρης και ο πατέρας και ο παππούς και ο προπάππος του, που έφτιαξε με χίλιους κόπους το πρώτο τους καράβι, εφοπλιστές από τους πιο φημισμένους της Άνδρου, είχαν τον νου τους στην προκοπή και ήταν άντρες με φιλότιμο και μπέσα για όσους δούλευαν στις επιχειρήσεις τους, αλλά και αμείλικτοι

όταν κάποιος τολμούσε να εμποδίσει τα σχέδιά τους. Πολλοί ναυτικοί θεωρούσαν τιμή και ευλογία να είναι στη δούλεψή τους, ξέροντας πως το μεροκάματο θα το έπαιρναν αμελλητί και ότι ο караβοκύρης θα έστεκε στο πλευρό των οικογενειών τους, αν το έφερνε η μοίρα και τους κατάπινε η θάλασσα. Μα κανένας δεν ήθελε να δοκιμάσει την οργή τους.

Το είχαν παράδοση οι Βασταρδήδες να μεριμνούν για τις χήρες και τα παιδιά των ανθρώπων που δούλευαν κοντά τους, στεριανών και θαλασσινών, και είχαν μάλιστα θεσπίσει και υποτροφίες για όσα –μονάχα αρσενικά– παιδιά αρίστευαν στις επιδόσεις τους στο σχολείο. Δεν συνέβαινε όμως το ίδιο και με τις γυναίκες που εργάζονταν στα αρχοντικά και τα γραφεία της εταιρείας τους, οι οποίες είχαν δυο ρόλους να υπηρετήσουν. Από τη μια να ασχοληθούν με τις δουλειές γραφείου, τη γραμματειακή υποστήριξη, το κολατσιό και τους καφέδες των συμβούλων και του Προέδρου, και από την άλλη –οι πιο νόστιμες– με τις ορέξεις τους στο κρεβάτι, αποτελώντας οι ίδιες το... κολατσιό των αφεντάδων τους.

Γι' αυτό εξάλλου οι άντρες της οικογένειας, προπάππος, παππούς και πατέρας του Οδυσσέα, χορτάτοι από χάδι και κορμί γυναικείο, άργησαν να βάλουν στεφάνι και να εγκλωβιστούν στα προσχήματα που επιβάλλει η έγγαμη ζωή. Δουλειά και γλεντοκόπι με γυναίκες ως τα σαράντα, κι έπειτα, σαν έκριναν πως είχε φτάσει η ώρα να αποκτήσουν τον κληρονόμο και συνεχιστή της περιουσίας τους, διάλεγαν συζύγους από τζάκι και με περιουσία οικογενειακή, και περνούσαν το κατώφλι της εκκλησίας. Καμία σχέση με άλλους καπεταναίους του νησιού, που άλλαζαν στεφανοχάρτια σαν τα πουκάμισα και έσπερναν αφειδώς παιδιά, δίχως να αναρωπιούνται πούθε κρατούσε η ρίζα τους από την πλευρά της μάνας που τα γεννούσε.

Οι Βασταρδήδες ήθελαν μόνο απογόνους ευλογημένους με γάμο. Η σχέση τους με τον κλήρο ήταν ανέκαθεν αγαστή, αφού οι δωρεές τους στύλωναν όχι απλώς τους άπορους της τοπικής εκκλησίας, μα και τα στομάχια των κληρικών που υπηρετούσαν σε αυτή. Η μνημόνευση του ονόματός τους ανάμεσα στους ευεργέτες της Ορθοδοξίας άνοιγε πόρτες για τις δουλειές τους στο εξωτερικό και έκαμπτε τις όποιες αντιρρήσεις των πιστών του νησιού, όταν έβαζαν μπροστά για κάποιο έργο επιβλαβές για τη φυσική ομορφιά του τόπου. Όπως τότε που θέλησαν να στήσουν ένα ναυπηγείο για κατασκευή μηχανοκίνητων λέμβων σ' ένα γραφικό λιμανάκι της Άνδρου ή όταν ο Κλέαρχος Βασταρδής, πατέρας του Οδυσσέα, έχτισε το αρχοντικό του μέσα σε δασική έκταση. Σε αυτές τις περιπτώσεις αναλάμβαναν οι ρασοφόροι να πείσουν τις Αρχές, όταν δεν πείθονταν από τα «φακελάκια» των караβοκύρηδων.

Οι Βασταρδήδες, λοιπόν, διασταυρώνονταν στον έγγαμο βίο με γυναίκες ανέγγιχτες και μυαλωμένες, που ήξεραν να τιμούν το στεφάνι τους και να υπηρετούν γλυκομίλητα τους συζύγους-αφεντάδες τους, οι οποίοι τις είχαν με τον τρόπο τους αρχόντισες – στολισμένες και φροντισμένες σαν σουλτάνες, μα με το κεφάλι σκυφτό και τα λόγια καλά μετρημένα πριν βγουν από τα χείλη. Με ψυχρή λογική, δίχως τη σύγχυση που προκαλεί το συναίσθημα, διάλεγαν τη μία και μοναδική γυναίκα που θα στεφανώνονταν, μιας και την ήθελαν για τον υπέρτατο ρόλο της αναπαραγωγής και της ανατροφής των κληρονόμων τους.

«Φαρί από ράτσα και γυναίκα από σπίτι» ήταν το ρητό που υποστήριζαν από γενιά σε γενιά, στηλιτεύοντας όσους αδιαφορούσαν για τη γέννηση παιδιών με τη ρετινιά του «αγνώστου πατρός» στα κιτάπια του ληξιαρχείου, αφήνοντάς τα να υπομένουν μια ζωή το φαρμάκι της απόρριψης και της κατακραυγής.

Τέτοια καμώματα δεν τα ήξεραν οι Βασταρδήδες. Αν και κοσμογυρισμένοι και κοσμοπολίτες, παρέμεναν αμετακίνητοι στις πεποιθήσεις τους για το άλλο φύλο, μεταφυτεύοντας μάλιστα από πατέρα σε γιο την καχυποψία για την πονηριά των θηλυκών, όπως και το πρότυπο της άμεμπτης, λιγομίλητης γυναίκας που θα ήταν άξια να σταθεί στο πλευρό τους, σεβόμενη το παχύ τους βαλάντιο και το λαμπρό όνομά τους στην κοινωνία. Τέτοια ήταν η μάνα και η γιαγιά τους, τέτοια έπρεπε να είναι και η γυναίκα τους.

Εξάλλου, είχαν δει τα μάτια όλωνών τους πολλά σε Ανατολή και Δύση, είχαν συγκρίνει ήθη και κουλτούρες, και είχαν πάρει τις κατάλληλες αποφάσεις για τον απόλυτα εγωκεντρικό χαρακτήρα τους. Γυναίκες για οικογένεια και σπίτι εκείνες που ήταν υπάκουες σαν τις Ασιάτισσες, γυναίκες για γλέντι και κρεβάτι οι ατίθασες της Δύσης, οι φεμινίστριες, που άνοιγαν τα σκέλια με ευκολία παριστάνοντας στην ορμή τα αρσενικά την ώρα της συνεύρεσης και του ανενδοίαστου οίστρου. Κι όταν καμιά μηχανευόταν πονηριές για να τους φέρει προ τετελεσμένου γεγονότος, την παρέδιδαν δίχως οίκτο στα χέρια μιας έμπιστης μαμής –ο Κλέαρχος Βασταρδής είχε οδηγήσει κάμποσες στο αθηναϊκό ιατρείο ενός έμπειρου κι εχέμυθου γιατρού– και το θέμα λυνόταν με συνοπτικές διαδικασίες, κατά τις βουλές της μάνας Βασταρδή, που πάντα κρατούσε τα γκέμια και καθοδηγούσε τις αποφάσεις τους σε αυτά τα θέματα.

Όταν, επομένως, ζήτησε το χέρι της Πηνελόπης ανάμεσα σε κάμποσα άλλα προξενιά, ο Οδυσσέας ήξερε πως αυτή η μεγαλοκοπέλα μέτριας εμφάνισης συγκέντρωνε τα χαρίσματα που έπρεπε να έχει μια γυναίκα για να μπει στη φαμίλια τους, αλλά και για να τον βοηθήσει να διαγράψει απ' το μυαλό του μια οδυνηρή ερωτική ιστορία.

Μάταια ο πατέρας του προσπάθησε να του αλλάξει γνώμη, προτρέποντάς τον να πάρει κάποια της τάξης τους.

«Με την Ερατώ είχες δίκιο. Όλο το δίκιο δικό σου. Μα θα παντρευτώ την Πηνελόπη και γι' αυτό το θέμα έληξε η κουβέντα», του δήλωσε με πείσμα. «Θα λάβεις προσκλητήριο για τον γάμο μου».

Άχνα δεν έβγαλε ο Κλέαρχος Βασταρδής σε αυτό το ανακοινωθέν. Υπάκουσε αναντίρρητα στο θέλημα του γιου του και διέταξε τον ράφτη να του ετοιμάσει καινούριο κοστούμι.

«Έχουμε χαρές...» μουρμούριζε μπροστά στον καθρέφτη μήπως και το πιστέψει. «Τουλάχιστον δεν πήρε την Ερατώ. Ευτυχώς, δεν πήρε κείνη...» μονολογούσε με τα μάτια συννεφιασμένα.

Μοναχοκόρη μιας καμαριέρας του Κλέαρχου Βασταρδή, η Ερατώ θα 'ταν δεν θα 'ταν δώδεκα όταν ξέμεινε ολομόναχη στο αρχοντικό του εφοπλιστή. Ο λοστρόμος πατέρας της πνίγηκε σε ναυάγιο και η μάνα της έσβησε από φυματίωση πριν συμπληρώσει τα σαράντα της χρόνια, κλεισμένη σε μια απομονωμένη κάμαρα του αφεντικού της με τη φροντίδα της γυναίκας του, της Ανδρομάχης, και της οικονόμου της, της Μαριγώς.

«Ας το κρατήσουμε κοντά μας το ορφανό», ανακοίνωσε στη σύζυγό του ο Κλέαρχος τάχα συγκινημένος από τα παρακάλια της Μαριγώς, που ήταν επιστήθια φίλη της συχωρεμένης. «Ψυχικό θα κάνουμε στο κάτω κάτω», είπε την τελευταία του κουβέντα, δίχως να περιμένει να αρθρώσει και η Ανδρομάχη μια λέξη. Δεν τη ρώτησε αν συμφωνούσε με αυτή την απόφαση, όπως δεν τη ρωτούσε ποτέ για ό,τι σκαρφιζόταν με την εγωπάθεια που τον διέκρινε. Ούτε, φυσικά, της αποκάλυψε πως άλλα σχέδια είχε κατά νου για το κορίτσι, που έδειχνε τάχα πως το νοιαζόταν. Και στο σχολείο το έστειλε, και ρούχα ένα σωρό τού

αγόρασε, και διέταζε τη Μαριγώ να στρώνει στο ίδιο τραπέζι για τον γιο του και την Ερατώ και να τρώνε το ίδιο φαγητό. Κανένος το μυαλό δεν πήγαινε πως ο Κλέαρχος Βασταρδής κανάκευε και φρόντιζε την Ερατώ για τον ίδιο λόγο που εκτρέφει κάποιος τον μόσχο τον σιτευτό, προορίζοντάς τον εξαρχής για θυσία.

Νόστιμη, απονήρευτη και ανέγγιχτη καθώς ήταν η έφηβη, φάνταζε ιδανική περίπτωση για να ξυπνήσει ο άγουρος ανδρισμός του γιου του, αφού κανείς δεν θα γύρευε εξηγήσεις ούτε θα είχε απαιτήσεις, ό,τι κι αν της συνέβαινε. Ένα κορίτσι-κατοικίδιο ή μάλλον πειραματόζωο ήταν για κείνον η Ερατώ, κατάλληλο για να δοκιμάσει τις ορμές του ο δειλός ακόμη Οδυσσέας του, που τον έβαζε σε ανησυχία με τον συνεσταλμένο του χαρακτήρα.

Γιατί ο Κλέαρχος, βαρβάτος άντρας ο ίδιος, όπως αποδεικνυε με όποια γυναίκα έπεφτε στα χέρια του, το έφερε βαρέως που ο Οδυσσέας είχε αποτύχει να φανεί αντάξιος του την πρώτη φορά που τον παρέδωσε, στα δεκάξι του αμόλυντα χρόνια, σε μια έμπειρη πόρνη. Όλα τα είχε λοιπόν στο μυαλό του κανονισμένα. Πρώτα θα χρησιμοποιούσε την Ερατώ για προσάναμμα στην ήβη του γιου του κι έπειτα... Όσο σκεφτόταν αυτό το έπειτα, τόσο γλάρωνε το βλέμμα του και αφηνόταν να κοιτάζει τις καμπύλες του κοριτσιού που όλο στρογγύλευαν, σαν ημισέληνοι.

«Να τη στείλουμε καλύτερα στην Αθήνα, Κλέαρχέ μου. Να τελειώσει εκεί το σχολείο κι έπειτα να μάθει μια τέχνη ή να φοιτήσει σε καμιά σχολή για γραμματείες», του είχε υποδείξει δειλά η Ανδρομάχη, πίνοντας αρκετές φορές τον άντρα της να περιεργάζεται το αλαβάστρινο σώμα της Ερατώς, όπως σάλανε κάτω απ' το φουστάνι, μ' έναν τρόπο που δεν ταίριαζε καθόλου στα κηρύγματα περί αμέμπτου ηθικής των Βασταρδήδων. Από τη μια ο τρόμος της μην εκτραπεί ο Κλέαρχος, από την άλλη ο φόβος της μην μπλέξει το κορίτσι με τον άβγαλτο Οδυσσέα,

ξέροντας το δέσιμο που προϋπήρχε μεταξύ των δυο παιδιών, συνέχισε διακριτικά την πίεση.

Ανένδοτος όμως εκείνος, την έβαζε σε πολλές υποψίες, μα ούτε που πήγε το μυαλό της στο επιδιωκόμενο απ' την πλευρά του ζευγάρωμα των παιδιών.

«Όμορφη κοπέλα η Ερατώ, Οδυσσέα! Κι έξυπνη! Τέτοια κορίτσια δεν βρίσκεις εύκολα στις μέρες μας», άρχισε την πλύση εγκεφάλου ο πατέρας και ο γιος δεν άργησε να δει με άλλο μάτι την παιδική του φίλη.

Έτριβε τα χέρια του ο Κλέαρχος την πρώτη νύχτα που, έξω απ' την κάμαρα της μικρής, κόλλησε το αφτί του στο ξύλο και αφουγκράστηκε το τριξίμο του κρεβατιού και τα βογκητά της κορύφωσης.

Άδειο το προσκέφαλο του Κλέαρχου και τα επόμενα και τα μεθεπόμενα μεσάνυχτα, που έφευγε απ' το πλευρό της Ανδρομάχης για να κρυφακούει έξω απ' την κάμαρα της Ερατώς τους ήχους του έρωτα των δύο παιδιών. Ξύπνησε μια νύχτα εκείνη στα παγωμένα στρωσίδια και αναστατώθηκε, αγγίζοντας το άδειο προσκέφαλο δίπλα της. Μια υποψία την έκανε να βάλει βιαστικά τις παντόφλες και η επαλήθευση του κακού της προαισθήματος της προκάλεσε ίλιγγο, μόλις αντίκρισε τον άντρα της σκυμμένο μπρος στην κλειδαρότρυπα της μικρής. Μόνο όταν παραφύλαξε και είδε τον Οδυσσέα να βγαίνει νυχοπατώντας από την κάμαρα, λίγο προτού χαράξει, γύρισε η καρδιά της στη θέση της και η ίδια στο κρεβάτι της, με τη στάθμη της αηδίας που ένιωθε ανέκαθεν για τον Κλέαρχο να ανεβαίνει επικίνδυνα.

«Μα να κατασκοπεύει το ίδιο του το παιδί; Δεν το χωράει ο νους μου», εκμυστηρεύτηκε στη Μαριγώ σπεύδοντας άπνη στην κουζίνα για να ζητήσει τη γνώμη της, όπως έκανε πάντα όταν της βάραινε το στήθος κάποιος καημός.

Η Μαριγώ είχε μπει στο σπίτι των Βασταρδήδων το 1922, δεκαπέντε χρόνων, μόλις πέρασε απέναντι στην Ελλάδα απ' την κατεστραμμένη Σμύρνη. Ο αδελφός του πατέρα της, ο μόνος συγγενής της που είχε γλιτώσει απ' τη σφαγή, έμπορος φημισμένος στον τόπο του, ήξερε τον πατέρα του Κλέαρχου. Της έδωσε λοιπόν ένα γράμμα για κείνον και την ξαπόστειλε με τον μπόγο της στην Άνδρο, για να την πάρει στη δούλεψή του ο караβοκύρης και να την ξεφορτωθεί ο ίδιος, κι ας ήταν αίμα του. Ορφανή τότε κι αυτή, με τις εικόνες της φρίκης ανεξίτηλα αποτυπωμένες στα μάτια της και με τη θύμηση της σφαγής των δυο της γονιών, χτύπησε δειλά την πόρτα κι έπιασε δουλειά στους Βασταρδήδες. Ο πατέρας του Κλέαρχου, Οδυσσέας ο πρώτος, τη διέθεσε αμέσως στη γυναίκα του, την Ευτέρπη, που της φέρθηκε χειρότερα κι απ' τον Ατατούρκ στους διωκόμενους Έλληνες. Όλες της τις παραξενιές είχε βγάλει πάνω στην ήδη πονεμένη Μαριγώ, που ήταν κακοφτιαγμένη, με μεγάλη λεκάνη και μύτη αγκίστρι, κι έτσι δεν άπλωσε χέρι επάνω της ούτε ο αφέντης ούτε ο γιος. Μόνο η Ευτέρπη, λίγα χρόνια μόλις μεγαλύτερη όταν μπήκε νύφη στο σπίτι των Βασταρδήδων, την καταχέριζε όποτε είχε νεύρα και ήθελε κάπου να ξεθυμάνει· και μόνο όταν τους άφησε έξαφνα χρόνους, από ένα στραβοπάτημά της στη σκάλα, η Μαριγώ λυτρώθηκε.

Ίσως γι' αυτό η Συμυρνιά να δέθηκε αμέσως με την Ανδρομάχη, τη νεαρή γυναίκα του Κλέαρχου, και την υπηρετούσε με αφοσίωση, αφού η νέα της κυρά ποτέ δεν της φέρθηκε σαν να ήταν δουλικό. Μπορεί η Μαριγώ να ήταν αυτή που της έστρωνε το κρεβάτι, αυτή που τη χτένιζε και της μάθαινε τα πολιτικά μυστικά της ομορφιάς, μα ήταν κι εκείνη με την οποία η αρχόντισσα μοιραζόταν τα μυστικά και τους καημούς της. Ο άνθρωπος της. Μαζί μαγεύεραν οι δυο γυναίκες, αντάμα έτριβαν τα χέρια τους με λεμονόκουπες για να τα διατηρούν χιονάτα

—αλάνθαστη συνταγή των γυναικών της Πόλης έπειτα απ’ τις μπουγάδες και τα σαπουνίσματα των πιατικών—, μαζί αρωματίζονταν βάζοντας βανίλια πίσω απ’ τα αφτιά τους κι έκαναν σκέρτσα στον καθρέφτη, μαζί αναστέναζαν τα *αχ* και τα *βαχ* που έκρυβε καθεμιά στα πληγωμένα της σώψυχα, και ας τις χώριζε μια ολόκληρη γενιά.

Επαμεινώνδα έλεγαν το *αχ* της Μαριγώς, που τον είδε σφαγμένο από τούρκικο χέρι στην προκυμαία της Σμύρνης τη μέρα της συμφοράς, Λαέρτη το *βαχ* της Ανδρομάχης, για τον οποίο την όρκισε να μη βγάλει τσιμουδιά και δεν της έδωσε άλλες πληροφορίες, αφού είχε σωθεί το ειδύλλιο πριν καν αρχίσει, μιας και την έταξε στον Βασταρδή ο πατέρας της χωρίς να τη ρωτήσει.

Κι όσο κεντούσαν οι δυο τους, ένα *αχ* κι ένα *βαχ* βρισκόταν πάντα πίσω απ’ τις βελονιές — κάθε σταυροβελονιά σήμαινε και μια σταύρωση, λόγω ανεκπλήρωτου έρωτα.

Παρηγοριά και απαντοχή της Ανδρομάχης η Μαριγώ κάθε που την πίκραινε η πεθερά της, η οποία της φερόταν χειρότερα και από σκλάβα· η Ευτέρπη ήθελε να έχει το πάνω χέρι στον άντρα, το σπιτικό και τον κανακάρη της, κι αντιμετώπιζε σαν παρείσακτη τη νύφη, σαν εισβολέα στη ζωή τους.

Όταν, λοιπόν, η Ευτέρπη γλίστρησε στη σκάλα και χτύπησε στο κεφάλι, η Μαριγώ έτρεξε να ειδοποιήσει τον γιατρό μόνο αφού σιγουρεύτηκε πως είχε σβήσει η κυρά της και πως δεν θα είχε πια τη δύναμη να τυραννήσει τη νέα αρχόντισσα.

«Μαριγώ, τι θα κάνουμε; Απ’ τη μια ο φόβος του Κλέαρχου... Απ’ την άλλη τα δυο παιδιά που, όπως φαίνεται, έχουν πράξει το ανεπανόρθωτο... Σε ικετεύω, μίλα της. Θα μας βρει κάνα κακό και είναι κρίμα. Ο δικός μου, άντρας είναι, ό,τι και να γίνει θα το προσπεράσει. Η χαμένη θα είναι σίγουρα η Ερατώ...»

Γούρλωσε τα μάτια η Μαριγώ ακούγοντας τα λόγια της κυράς της. Δες και τη χτύπησε αστροπελέκι αντέδρασε, ξεφυώντας ασταμάτητα σαν φουγάρο.

«Όφου, η ξεμυαλισμένη! Όφου, τ' ορφανό! Συφορά που μας ηύρεν! Με τον γιο του αφέντη, άμα;» μονολογούσε εκνευρισμένη, γράφοντας χιλιόμετρα με τα πέρα δώθε της στα δωμάτια του σπιτιού. Μόλις κατεύνασε κάπως την ταραχή της, εκτέλεσε την εντολή της Ανδρομάχης κάνοντας το χρέος της και προς την πεθαμένη φιλενάδα της, που την είχε ορκίσει την ώρα που ξεψυχούσε να έχει τον νου της στο κορίτσι της.

Μια με το καλό και μια με το άγριο προσπάθησε να συνεφέρει την αλλοπαρμένη Ερατώ, που έδειχνε να ταξιδεύει στους επτά ουρανούς από τη μέθη του έρωτα.

«Τζιέρι μου, τι καμώματα είναι τούτα; Τα θηλυκά προσέχουν, τζάνε μ', δεν παραδίδονται αμαχητί. Πόλεμος είναι ο έρωτας για. Ο άντρας οχτρός είναι. Όσο κι αν τον ορέγεσαι, να τον παιδεύεις πρέπει. Κι άντε να σου συχωρεθεί το σφάλμα που αγάπησες. Με ποιον έμπλεξες, άμα; Με σπόρο του Βασταρδή; Αν ήξερες μονάχα τι έκαμες, μπρε... Τα κορίτσια τα “χαλασμένα” κανείς δεν τα παίρνει».

«Και η αγάπη; Δεν μετράει η αγάπη;» αντιγύριζε αμετανόητη η μικρή, έχοντας την τόλμη να την κοιτάξει κατάματα.

«Ποια αγάπη, ξεμυαλισμένη; Το κέφι του κάνει ο πασάς. Έτσι το 'χουν, μπρε, οι Βασταρδήδες. Κι όταν βαρεθεί, γυναίκα με χνότα ίδια με τα δικά του θα διαλέξει».

Παρά τον εξάψαλμο της Μαριγώς, το ίδιο κιόλας βράδυ η Ερατώ ξανάσμιξε με τον Οδυσσέα, ανήμπορη να νικήσει τις προσταγές του κορμιού της.

Δεν άντεξε πια η Μαριγώ, την άρπαξε από το τσουλούφι και της άστραψε δυο χαστούκια, αφού από λόγια δεν έπαιρνε.

«Συμπάθα με, άμα πρέπει να ξυπνήσεις!» της φώναξε κι ας ήξερε πως το φτιλί είχε ήδη ανάψει και ότι έμελλε να ξεσπάσει πυρκαγιά στο αρχοντικό των Βασταρδήδων.

«Τον αγαπάω...» ψέλλιζε η Ερατώ ανάμεσα στα αναφιλητά της, υπερασπίζοντας ό,τι ένιωθε μες στα μπράτσα του Οδυσσέα.

«Όφου, συφορά μου! Τι 'ναι τούτα που ξεφουρνίζεις, άμυαλη! Τι να κάμει η κυρά με το αστροπελέκι που της έριξες; Θα σε σκοτώσει, κακομοίρα μου, ο Τούρκος ο Βασταρδής άμα το μάθει! Θεέ μου, φύλαγε! Πιο Τούρκος απ' τους Τούρκους θα γενει, μαθές. Να φράξω τις χαραμάδες, άμα! Να ράψω τα στόματα απ' τις σουσουράδες του μαγειριού... Κι εσύ, μπρε, σους! Εμέ μου το 'πες και το ξέχασα. Άχνα μη βγάλεις σε άλλον. Παναΐα μου, τι κακό μας ηύρε!»

«Τον αγαπάω», της επανέλαβε η Ερατώ με στεγνά τα μάτια τη δεύτερη φορά και αποφασισμένη να απηφήσει τον άκαρδο Βασταρδή που, η αλήθεια να λέγεται, μόνο το φέσι τού έλειπε και η γιαταγάνα για να είναι φτυστός γενίτσαρος, έτσι όπως ήταν απότομος και δεν έπαιρνε από λόγια.

«Αν ήξερες του λόγου σου τι κάνεις, θα άνοιγε να σε καταπιεί η γης!» της φώναξε η Μαριγώ κι έφυγε παραπατώντας για την κουζίνα. «Ας όψεται ο όρκος που έχω δώσει... Παναΐα Πανουκλιώτισσα, βάλε το χέρι σου!» μονολογούσε αντίκρυ στις κατσαρόλες της περιμένοντας την κυρά της, για να της πει τα καθέκαστα.

Φυσερό και η Ανδρομάχη μόλις η Μαριγώ τής είπε πόσο αμετανόητη έδειχνε η μικρή και πως δεν έχανε ευκαιρία να ξεμοναχιάζεται με τον γιο της. Μια και δυο, η αρχόντισσα βρήκε τον Οδυσσέα. Κατακοκκίνισε εκείνος μόλις του είπε πως γνώριζε τι συνέβαινε τα βράδια στο δωμάτιο της Ερατώς και του μίλησε για το σωστό και το λάθος που οφείλει να διακρίνει κάθε

άντρας, ιδίως όταν κουβαλάει το βασταρδέικο αίμα και τ' όνομα μιας τέτοιας οικογένειας.

«Μεγάλωσες, Οδυσσέα μου, πα. Μα η Ερατώ είναι ένα κορίτσι ορφανό και είναι κρίμα να το εκμεταλλευτείς. Μην της δίνεις μάταιες ελπίδες και απομακρύνσου από κοντά της, όσο είναι καιρός».

Κάτι για αγάπη ψέλλισε και ο Οδυσσέας με βουρκωμένο βλέμμα, κάνοντας την Ανδρομάχη να καταλάβει πως έπρεπε να διώξει τη μικρή για την Αθήνα το συντομότερο δυνατόν, αν ήθελε ν' αποφύγει μεγαλύτερη συμφορά.

«Φοβάμαι πως την έχει ερωτευτεί, Κλέαρχε. Στιγμή δεν χωρίζουν οι δυο τους. Ο Οδυσσέας μας έχει καρδιά βαμβάκι. Ευαίσθητο σαν κορίτσι είναι το παιδί μας. Αφού δεν έχει μέλλον αυτή η ιστορία, πρέπει να τους χωρίσουμε μια ώρα αρχύτερα», είπε με ήπιο τρόπο στον άντρα της, κι ας έβραζε μέσα της για τα κρυφοκοιτάγματά του τις νύχτες στην ξένη κάμαρα.

«Σώπα, γυναίκα, και ξέρω εγώ. Τώρα που έμαθε τις ανάγκες του κορμιού του, ας τη χαρεί λίγο ακόμη. Κι έπειτα, σου υπόσχομαι να την πάρω αποδώ μέσα. Άσε και θα δεις», τη διαβεβαίωνε αδιαφορώντας για την τύχη της Ερατώς και βάζοντας σε σκέψεις την Ανδρομάχη για το ποιόν του ανθρώπου που είχε στο πλάι της.

Μάταια πάλευε να του εξηγήσει πως προμηνύονταν θύελλες, αν δεν φρόντιζαν ν' απομακρύνουν τα δυο παιδιά. Απορροφημένος στους λογαριασμούς του και στα φορτία που κουβαλούσαν τα πλοία του, σημασία δεν έδινε στα λόγια της κι έπαιρνε απήφιστα τον δεσμό των δυο εφήβων. Ήξερε, εξάλλου, εκείνος να λύνει γόρδιους δεσμούς όπως τόσες και τόσες φορές με δικές του ερωμένες, που μιλιά δεν είχαν τολμήσει να βγάλουν όταν τις οδηγούσε για ευνόητους λόγους στον Αθηναίο μαιευτήρα,

ώστε να «τακτοποιηθούν» τα λάθη του. Και αν καμιά από δαύτες ξεψυχούσε στο κρεβάτι του χειρουργείου την ώρα της... τακτοποίησης του ανεπανόρθωτου, αποκαλούσε ανενδοίαστα θέλημα Θεού το διπλό φονικό, έτοιμος να ξανακάνει τα ίδια αν βρισκόταν στριμωγμένος σε παρόμοια κατάσταση.

Άλλωστε, γαλουχημένος με τόση αυστηρότητα και μαθημένος να ακολουθεί σαν στρατιώτης τις εντολές μιας λογικής ανέρωτης από οποιοδήποτε συναίσθημα, αδυνατούσε ν' αποδεχτεί το ενδεχόμενο ο γιος του να διαφέρει στον τρόπο σκέψης από τον ίδιο, το ενδεχόμενο πως το κορμί και η ψυχή του Οδυσσέα μπορεί να αγαπούσαν μαζί, να προσφέρονταν ταυτόχρονα και να απαιτούσαν με την ίδια δύναμη το σώμα και την καρδιά της Ερατώ.

Έκλεινε σκόπιμα τα μάτια και τα αφτιά του σε όλα αυτά, ώσπου να σιγουρευτεί πως ο ανδρισμός του γιου του είχε ξυπνήσει για τα καλά στην καμαρούλα του κοριτσιού, σαν το φίδι που αφυπνίζεται από λήθαργο και είναι έτοιμο να καταβροχθίσει ό,τι βρεθεί στο διάβα του.

«Μπράβο, το αγόρι μου! Έτσι σε θέλω! Έγινες Βασταρδής!» μονολογούσε ξαναμμένος ένα βράδυ, όσο αφουγκραζόταν τους ήχους της ηδονής έξω απ' το καμαράκι της Ερατώ, σίγουρος πως ο στόχος του είχε ήδη επιτευχθεί.

«Σε λίγο καιρό θα σου φέρω μια μικρή και θα κάνεις χρυσές δουλειές», είχε υποσχεθεί στη μαντάμ Ζωζώ, την ιδιοκτήτρια ενός οίκου ανοχής στην Αθήνα, τον οποίο επισκεπτόταν η αφρόκρεμα της πρωτεύουσας και όχι μόνο, πληρώνοντας αδρά για μια πικάντικη νύχτα.

«Ντόπια ή ξένη;» τον είχε ρωτήσει εκείνη, που ήθελε ν' αποφεύγει τα μπλεξίματα με συγγενείς των κοριτσιών και για τον λόγο ετούτο προτιμούσε τις ξενόφερτες κοπέλες.

«Ντόπια. Αλλά μη σε νοιάζει. Είναι ολομόναχη στον κόσμο. Κανείς δεν πρόκειται να τη γυρέψει. Όσο για ξένες, σου έχω καλή πραμάτεια μόλις πιάσει Πειραιά η *Ασπασία*».

Το μεγάλο μυστικό του Κλέαρχου Βασταρδή ήταν η *Ασπασία*, το τελευταίο καράβι που είχε ναυπηγήσει, ένα επιβλητικό Capesize, με πάμπολλα αμπάρια για τα καύσιμα, τα σιτηρά και τα άλλα εμπορεύματα που μετέφερε στις πέντε ηπείρους, αλλά και με ένα αμπάρι κρυφό, ειδικά κατασκευασμένο για την κράτηση νεαρών γυναικών και ανήλικων κοριτσιών προορισμένων για ερωτική κατανάλωση και για τα αρρωστημένα γούστα των παραλήδων στα καταγώγια της Ευρώπης. Χάρη στην *Ασπασία* και τους σκόπιμα καλοφτιαγμένους άντρες του πληρώματός του, που ήταν έμπειροι στο παζάρεμα με δουλεμπόρους στη Νότια Αφρική και στο ξελόγιασμα ανήλικων κοριτσιών από τη Βραζιλία, την Άπω Ανατολή ή την Ινδία, ο Κλέαρχος, κινώντας τα νήματα αυτής της ανήθικης επιχείρησης, κατάφερνε να πολλαπλασιάζει τα ήδη αμύθητα κέρδη των караβιών του κρυφά απ' τη γυναίκα του, που δεν έχανε όρθρο κι εσπερινό, προφυλαγμένη στην ασφάλεια της άγνοιάς της.

Ιδέα δεν είχε η Ανδρομάχη για τα σχέδια του άντρα της, ούτε και θα μπορούσε να πάει το μυαλό της πώς ολόκληρος εφοπλιστής είχε εμπλακεί σε κύκλωμα εμπορίας λευκής σαρκός, γνωρίζοντας εξάλλου τις αρχές που οι Βασταρδήδες διατυμπάνιζαν. Μα ο Κλέαρχος ξεφλέβιζε απ' τους υπόλοιπους του γενεαλογικού του δέντρου· άλλωστε, δεν ήταν καμωμένος μόνο από την πάστα των Βασταρδήδων: ο πατέρας του είχε, εν αγνοία του, πάρει γυναίκα κόντρα στ' αυστηρά κριτήρια και τα ήθη της γενιάς του.

Η Ευτέρπη Βασταρδή, το γένος Καραμάνου, με το ψευδώνυμο Λούλα στο καταγώγιο της Αχαρνών όπου τραγουδούσε, το

είχε βάλει σκοπό να γλιτώσει από την κατρακύλα μ' έναν καλό γάμο. Τίποτε δεν την εμπόδισε στα είκοσι πέντε χρόνια της ηλικίας της να τυλίξει τον πλοιοκτήτη Οδυσσέα Βασταρδή, πατέρα του Κλέαρχου, όταν το έφερε η μοίρα να γνωριστούν σε μια συνάθροιση ευυπόληπτων ενοριτών, όπου φρόντιζαν να συμμετέχουν και οι δύο ανελλιπώς, εκείνη για να ρίχνει στάχτη στα μάτια του κόσμου και ν' αποφύγει την κηλίδωση που ακολουθούσε τις γυναίκες του φυράματός της, και ο Βασταρδής επιδιώκοντας την εύνοια της Μητροπόλεως Αθηνών με κιμπάρικες δωρεές για τους αναξιοπαθούντες.

«Πέτυχα λαβράκι!» δήλωσε στην επιστήθια φίλη της, τη Ζωζώ, το ίδιο βράδυ της πρώτης τους συνάντησης. «Φρόντισε να μάθεις ποιος είναι και ποια είναι τα χούγια του. Αυτόν τον άντρα τον θέλω».

Η Ζωζώ φρόντισε κι έμαθε τα πάντα για τον Βασταρδή. «Είναι από τζάκι της Άνδρου, έχει τέσσερα καράβια κι έναν πατέρα με το ένα πόδι στον τάφο. Η σκύλα η μάνα του ευτυχώς συγχωρέθηκε πριν από δυο χρόνια. Μα μην κάνεις όνειρα. Οι Βασταρδήδες παντρεύονται γυναίκες που δεν τις άγγιξε ούτε ο άνεμος».

Όχι μόνο συνέχισε να τον ορέγεται η Λούλα, αλλά και ανέλαβε αμέσως δράση. Τακτοποίησε γρήγορα την «ντροπή» της, χάρη σε μια μαμή που ήξερε από παρθενορραφές, και έκανε με τα τερτίπια της τον Βασταρδή να ξεροσταλιάζει ώρες ολόκληρες έξω από την πόρτα της, παριστάνοντας την άβγαλτη κοπέλα που παλεύει να επιβιώσει ως γκουβερνάντα σε εύπορες οικογένειες, άκαμπτη στις ανήθικες προτάσεις των επιτηδείων.

Τρόπαιο τελικά η «δύσκολη» Λούλα για τον έμπειρο, υποτίθεται, Βασταρδή, ο οποίος κρέμασε στο μπαλκόνι επιδεικτικά το ματωμένο σεντόνι της πρώτης τους νύχτας, καμαρώνοντας για το

ανύπαρκτο ήθος της γυναίκας του. Μόνο η Ζωζώ έλειπε από τον γάμο της καλύτερης της φίλης, κι ο λόγος ήταν το ενθύμιο που της είχε αφήσει ένας ναύτης περαστικός απ' το άσημο, τότε, «σπίτι» της. Τη μέρα που η Ευτέρπη είχε χαρές, εκείνη κοιλοπονούσε ολομόναχη, φέρνοντας εντέλει στον κόσμο νεκρό το παιδί της.

«Σε χρειάζομαι, Λούλα, αυτές τις στιγμές. Έχασα το παιδί», είχε στείλει ένα σημείωμα στη νιόπαντρη φιλενάδα της, μα εκείνη το διάβασε, το έσκισε και το πέταξε στα σκουπίδια φεύγοντας αδιάφορα για το γαμήλιο ταξίδι της στη Γαλλία, απ' όπου της ταχυδρόμησε μια κάρτα με τον Πύργο του Άιφελ, με λίγες τυποποιημένες λέξεις που αποδείκνυαν τη φιλαυτία της: «Είμεθα ευτυχείς. Το αυτό επιθυμούμε και δι' υμάς», ίσως τα μόνα λόγια που είχε παπαγαλίσει και χρησιμοποιούσε η Λούλα σε άπταιστη καθαρεύουσα.

Μια τέτοια πανούργα γυναίκα τον είχε φέρει στον κόσμο τον Κλέαρχο, μια γυναίκα η οποία φορούσε σε όλη της τη ζωή τη μάσκα της αδέκαστης σε ζητήματα εντιμότητας, όπως και ο γιος της, κι ας είχε ξεκινήσει η ίδια το ανίερο παζάρι αθών κοριτσιών.

«Θα μου διαθέσεις μόνο ένα καράβι για το εμπόριο υφασμάτων και αρωμάτων που έχω κατά νου. Θέλω να μου έχεις εμπιστοσύνη και να με αφήσεις ολομόναχη να διαχειρίζομαι αυτή τη δουλειά. Αν δεν τα καταφέρω, σου υπόσχομαι να σταματήσω. Μα δώσ' μου τη χαρά να δοκιμάσω τις δυνάμεις μου. Με απωθεί η ιδέα ν' απολαμβάνω ακοπίαστα τα πλούτη του άντρα μου. Θέλω να φανώ χρήσιμη στη φαμίλια των Βασταρδήδων, για να αποδείξω σε όλους πως παντρεύτηκες γυναίκα που σε αγάπησε και όχι κάποια που επωφελήθηκε απ' την αγάπη σου».

Εντυπωσιάστηκε και πάλι εκείνος ο αφελής και υπέκυψε στην παράκληση της «καπετάνισσας», όπως αποκαλούσαν τις

συζύγους τους όλοι οι Βασταρδήδες. Κατετάνισσα από τις σπάνιες η Ευτέρπη-Λούλα, που στάθηκε επιδέξια και στα σαλόνια της καλής κοινωνίας και στα καταγώγια του υπόκοσμου, κρατώντας το τιμόνι της ύποπτης επιχείρησης και συνάμα της σκέψης του άντρα της. Όχι απλώς τα κατάφερε, μια που ήταν και υπεράνω πάσης υποψίας, ως σύζυγος εφοπλιστή, αλλά τα κέρδη της στο τέλος της πρώτης κιόλας χρονιάς έκαναν τον Βασταρδή να υποκλιθεί στο επιχειρηματικό της δαιμόνιο. Την άφησε ανενόχλητη, επομένως, να ασχολείται με το εμπόρευμα που έφερνε για το κατάστημα που είχε ανοίξει στην οδό Ερμού, στην Αθήνα, το οποίο λειτουργούσε ως προκάλυμμα για την άλλη της δραστηριότητα, και ο ίδιος συνέχισε αμέριμνος να συγκαλύπτει το μεγάλο έγκλημα που διέπραττε η ερίτιμος σύζυγός του κάτω απ' τη μύτη του. Αφού, λοιπόν, εξασφάλισε το καράβι του Βασταρδή, θυμήθηκε η Λούλα τη Ζωζώ, την πιο έμπειρη δασκάλα του έρωτα, κι ας ήταν συνομήλική της, κι έκρινε πως αυτή ήταν η κατάλληλη για να εκπαιδεύει το «εμπόρευμά» της.

Όταν πέρασε ο Κλέαρχος στην εφηβεία, άρχισε και η μαθητεία του στην ανήθικη... ηθική της μητέρας του. Τον καλούσε συχνά τα απογεύματα να καθίσει μαζί της και έκαναν μαραθώνιες συζητήσεις για τους διάφορους τύπους κοριτσιών και τη χρησιμότητά τους στη ζωή ενός άντρα, όπως δυο ράφτρες θα μιλούσαν για τα είδη των κουμπιών, τα υλικά και την τιμή τους. Όσπου, έπειτα από κάμποσους ελιγμούς, στα είκοσι δύο του χρόνια τού αποκάλυψε το μυστικό που έκρυβε η *Ασπασία* και του παρέδωσε τη σκυτάλη της επιχείρησης.

«Τώρα που έγινες άντρας, ας πούμε δυο σταράτες κουβέντες. Τα συναισθήματα, γιε μου, είναι για τους αδύνατους. Κι εσύ θέλω να είσαι άξιος του ονόματος του πατέρα σου μα και καπάτσος, γιατί η ζωή είναι δύσκολη και δεν ξέρεις ποτέ πώς

μπορεί να τα φέρει. Να θυμάσαι πως υπάρχουν δυο λογιόν γυναίκες. Όχι οι έντιμες και οι ανήθικες, αλλά οι καπάτσες και οι κουτές. Κουτές είναι αυτές που παραδίδονται στην παγίδα της καρδιάς τους και καπάτσες εκείνες που γυρεύουν αποδείξεις του μυαλού, ξέροντας πώς να προφυλάξουν τον εαυτό τους. Οι δεύτερες είναι αυτές που αξίζουν τον σεβασμό σου. Οι πρώτες, αργά ή γρήγορα, χαμένες θα πάνε και μη νιώσεις τύψεις ποτέ για δαύτες. Αντίθετα, κοίτα να επωφεληθείς. Σαν έρθει η ώρα, επομένως, διάλεξε μια έξυπνη και πλούσια γυναίκα για το σπίτι σου, μα βρες ανόητες για να αβγατίσεις το βιος σου και να περνάς καλά...» Έτσι είχε ξεκινήσει την κουβέντα για να τον οδηγήσει αβίαστα στη συνέχεια, μες στη χαλνύωση που του προκαλούσαν πάντα τα λόγια της, να αναλάβει, κρυφά απ' τον πατέρα του, την παράνομη επιχείρηση που διατηρούσε χρόνια ολόκληρα εν αγνοία του.

Ανυποψίαστη παρέμεινε η Ανδρομάχη για το ποιόν της πεθεράς της σ' όλη τη διάρκεια του γάμου της με τον Κλέαρχο Βασταρδή. Ούτε που της πέρασε απ' το μυαλό πως δεν εμπορευόταν υφάσματα και αρώματα με την *Ασπασία*, μα είχαν γραφτεί στα αμπάρια του καραβιού πάμπολλες ματωμένες ιστορίες και είχαν ψυχορραγήσει αμέτρητες ματαιωμένες προσδοκίες.

«Τον νου σου, Μαριγώ», της επιστούσε την προσοχή ορμηνεύοντάς τη να παρακολουθεί νύχτα μέρα τη μικρή, για να μη βρίσκουν ευκαιρία τα δυο παιδιά να ζευγαρώνουν. «Ο Κλέαρχος δεν λέει να καταλάβει. Πρέπει εμείς να νοιαστούμε, πριν μας βρει το κακό».

Δεμένα όμως τα χέρια και της Μαριγώς, που αμφιταλαντευόταν αν έπρεπε να φανερώσει αυτό που γνώριζε απ' την εξομολόγηση της συχωρεμένης μάνας της Ερατώ ή να το καταπιεί, ξέροντας πως θα διέλυε την κυρά της εάν μιλούσε.

«Διώξ' την αποδώ μέσα, κυρά μου. Πάρε το σπέρτο μακριά απ' το στάχυ», της είπε σκύβοντας πάνω από τον τέντζερη να ξαφρίσει το βύσσινο που έβραζε, για να μη δει η Ανδρομάχη τα μουσκεμένα της βλέφαρα. «Ο γέγονε, γέγονε...» μονολόγησε κλαίγοντας σαν έφυγε η κυρά της απ' την κουζίνα, έχοντας πάρει την απόφαση να σφαλίσει το στόμα της. «Για σένα, κυρά μου, σιωπώ. Για το καλό σου. Ο Θεός να με συχωρέσει...»